

RADOVAN DÁVID

vzdělávací společnost

si dovoluje Vás pozvat na seminář

„Práva dětí ulice v kontextu Úmluvy o právech dítěte“

Akreditace Ministerstva práce a sociálních věcí
Instituce akreditovaná u Ministerstva vnitra ČR

Termín a místo konání: 3. září 2026 od 9:00
online

Lektor: JUDr. Ing. Radovan Dávid, Ph.D.

sedmnáctiletá praxe asistenta soudce Ústavního soudu, osmnáctiletá praxe lektora právnických fakult v Brně a Bratislavě, patnáctiletá praxe v oblasti vzdělávání úředníků, člen Světové organizace pro rodinné právo, čestný člen Profesní komory sociálně-právní ochrany dětí, člen redakční rady Juridical Analytical Journal, autor desítek článků, monografií (mimo jiné učebnice rodinného práva a civilního práva procesního) a komentářů (mimo jiné k občanskému zákoníku, občanskému soudnímu řádu, zákonu o zvláštních řízeních soudních a exekučnímu řádu)

Děti ulice jsou tradičně považovány za negativní projev problematických společností a na tento jev je poukazováno státy, které se považují za vyspělejší, a to jak ekonomicky, tak i právně. Lektor programu v současné době naráží na velmi časté dotazy pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, zda a jak je třeba děti ulice řešit. Je až s podivem, že v současné české soudní a správní praxi je zcela opomíjen komentář Výboru OSN pro práva dětí č. 21 z roku 2017 o dětech ulice, byť dokonce na webových stránkách vlády ČR je zveřejněn jeho český překlad. Sama autorka dokumentu, tedy OSN, upozorňuje, že k dětem ulice je třeba přistupovat z lidskoprávního pohledu, kdy **proces realizace práv dětí je stejně důležitý jako výsledek**. Autonomie dítěte proto musí být předním hlediskem, který je určující pro správný přístup k dětem, kdy dokonce nelze vyloučit, že v „životě na ulici“ děti svobodně a vážně vidí realizaci práva na vlastní štěstí. Nabízený vzdělávací program se proto soustředí na **lidskoprávní a zákonné aspekty práce** zejména orgánu sociálně-právní ochrany dětí intervenujícího ve prospěch dosažení nejlepšího zájmu dítěte, přičemž posíleny by měly být zejména právní znalosti a praktické dovednosti ve smyslu výběru vhodných opatření ryze z pohledu ochrany zájmu dítěte.

Na konci vzdělávacího programu bude absolvent schopen:

- schopen definovat neprávni pojem „dítě ulice“

- znát důvody „života na ulici“, od čehož se odvíjí i volba správných a právně dovolených nástrojů sociálně-právní ochrany dětí,
- argumentovat materiálními faktory určujícími nejlepší zájem dítěte ve smyslu Komentáře Výboru OSN pro práva dětí č. 14 z roku 2013 o nejlepším zájmu,
- definovat základní práva dětí ulice podle komentáře Výboru OSN pro práva dětí č. 21 z roku 2017 o dětech ulice,
- interpretovat zákonná ustanovení nejen gramaticky, ale rovněž podle hodnot, které jsou chráněny ústavním pořádkem,
- v kontextu Úmluvy o právech dítěte volit správné a právně dovolené nástroje sociálně-právní ochrany dětí,
- účinně naplňovat participační práva dětí,
- vyvarovat se ústavněprávních a nezákonných pochybení při své činnosti,
- správně přistupovat k odpovědnosti za (rozhodovací) proces,
- řádně hájit nejlepší zájem nezletilého dítěte,
- řešit otázku, jak správně pomoci dětem ulice,
- preferovat autonomní, nikoliv paternalistický přístup k dětem,
- předcházet nucenému umístění dětí do prostředí, z něž budou utíkat,
- rozeznat svobodné a vážné projevy vůle dítěte,
- vyhledávat a pracovat s judikaturou.

Naplnění těchto cílů by mělo obecně posílit dovednostní kompetence cílové skupiny, zejména jde-li o právní argumentaci vůči rodičům a jejich právním zástupcům a vůči civilním soudům.

Dotazy, na něž by měl být kurz především zaměřen, lze posílat na kontaktní e-mail radovandavid@radovandavid.cz.

Obsah kurzu:

1. Děti ulice v ústavní rovině

- úvod do problematiky
- definice dětí ulice
 - odlišení od dřívějších pojmů i shody s nimi – pouliční děti, děti na ulici, děti z ulice, děti na útěku, vyhozené děti, děti žijící nebo pracující na ulici, děti bez domova, děti napojeny na ulici
 - děti ulice v kontextu komentáře Výboru OSN pro práva dětí č. 21 z roku 2017 o dětech ulice
 - děti závislé na ulici
 - populace dětí, které jsou formovány silnými vazbami na veřejný prostor a pro něj ulice hraje existenčně důležitou roli v každodenním životě i identitě
 - dětí „podstatně“ pobývajících ve veřejném prostoru
 - výjimky z „veřejných prostor“
- požadavek zachování základních práv dětí ulice
- zkušenosti dětí z různých zemí světa (včetně členských zemí EU)
- děti ulice jako heterogenní skupina
 - kategorizace dětí
 - příčiny bytí dětí na ulici
 - význam kategorizace pro volbu nástrojů sociálně-právní ochrany dětí
- Úmluva o právech dítěte a její význam při garanci práv dítěte
 - význam komentáře Výboru OSN pro práva dětí č. 21 z roku 2017 o dětech ulice

- cíle komentáře
- poskytnout členským státům a jeho orgánům vodítka při užívání přístupu k dětem ulice založeném na právech dítěte
- je dítě ulice ohroženým dítětem?

2. Historické a aktuální přístupy k dětem ulice

- opatrovnický přístup
 - záchrana dětí
 - vnímání dětí jako objektu
 - vnímání dětí jako obětí
 - rozhodnutí bez participace dítěte
- represivní přístup
 - vnímání dítěte na ulici jako delikventa
- přístup založený na právech dítěte
 - preference přístupu ve smyslu správného vnímání nejlepšího zájmu nezletilého dítěte
 - prosazování realizace práv dítěte a dítětem
 - preference zákazu diskriminace a realizace nejlepšího zájmu dítěte, práva na život, přežití a rozvoj, práva být slyšen a brán vážně, práva být veden svými pečovateli a členy komunity a práva na soulad opatření se svými rozvíjejícími se schopnostmi
 - přístup založený na právech dítěte jako příklad dobré praxe orgánů sociálně-právní ochrany dětí
 - role státu
 - srozumitelné systémy ochrany dítěte
 - rozvoj kapacit subjektů přicházejících do styku s dětmi ulice
 - (v této souvislosti komentáře OSN výslovně hovoří o požadavku vzdělávání sociálních pracovníků v lidskoprávní oblasti)
 - poskytování služeb a volba správných a právně dovolených nástrojů
 - monitorování a odpovědnost za realizaci uvedených postupů
 - přístup dětí ulice „ke spravedlnosti“
 - nástroje sociálně-právní ochrany

3. Základní práva dětí ulice v kontextu Úmluvy o právech dítěte

- význam jedinečnosti jednotlivých práv dětí i jejich vzájemné souvislosti
- zákaz diskriminace
 - děti ulice jako představitelé „jiného postavení“ jako zdroje diskriminace
 - systémová diskriminace
 - přímá
 - nepřímá
 - příklady
 - garance práva nebýt diskriminován
 - boj s diskriminací
 - důkazní břemena, odstraňování předsudků, odmítání intuitivních (a nezdůvodněných řešení)
- nejlepší zájem dítěte jako přední hledisko
 - odkaz na materiální faktory konstrukce nejlepšího zájmu dítěte ve smyslu Komentáře Výboru OSN pro práva dětí č. 14 z roku 2013 o nejlepším zájmu
 - procesní záruky nejlepšího zájmu dítěte
 - zejména právo vyjádřit svůj názor, právo na řádné zastoupení a povinnost orgánu zdůvodnit a vysvětlit každé své rozhodnutí ve vztahu k dítěti

- tento bod je OSPOD nejčastěji vytýkaným z pozice soudů a Veřejného ochránce práv
 - nástroje sociálně-právní ochrany dětí a zdůvodnění jejich výběru
- právo na život
 - nejvyšší hledisko
 - právo na život zahrnující právo na minimální podmínky pro důstojný život
 - právo na přežití a rozvoj
 - zákaz paušální intervence ze strany OSPOD, nutnost individuálně zdůvodněné intervence opřené o konkrétní potřeby konkrétního dítěte
- právo dítěte být slyšeno
 - význam přání, názoru nebo stanoviska nezletilého dítěte
 - rozumová a volní vyspělost dítěte
 - je OSPOD povinen dělat vše, co si dítě přeje?
 - správné postupy opírající se o povinnost (i dítěti) vysvětlovat
- vhodná opatření
 - zákonné a podzákonné předpisy jako garance naplnění ústavněprávně chráněných práv a svobod nezletilých dětí
 - opětovné zdůraznění nutnosti interpretovat zákon v souvislosti s ochranou ústavních práv a svobod
- vedení a usměrňování dětí podle jeho rozvíjejících se schopností
 - OSPOD jako vedoucí a usměrňující instituce
 - přijetí dítěte nikoliv jako objektu, ale jako aktivního nositele práv
 - domněnka, že čím je dítě vyspělejší, tím lépe je připraveno vykonávat svoje práva
- občanská práva a svobody dětí ulice
 - sdružování a shromažďování se
 - užívání veřejného prostranství
 - za podmínky neohrožení veřejného pořádku
 - možnosti omezení uvedených práv
 - podpora vzdělávání
 - schopnost přijmout a respektovat názor dítěte
 - podpora účasti dětí na aktivitách (uměleckých, sportovních apod.)
 - právo dítěte na registraci
 - přístup dětí k registraci (rodnému listu, matrice) a dokladům totožnosti
- svoboda dětí projevit se
- svobodná přístup k informacím
- ochrana soukromí, cti a dobré pověsti

4. Přístup dětí ulice k rodinnému prostředí a náhradní péči

- závazky rodiny vůči dítěti
 - význam rodičovské odpovědnosti
- závazky státu vůči dítěti
- správný význam péče o dítě, zejména odlišení od výchovy dítěte
 - péče v kontextu zajištění ochrany a bezpečí
- možnosti ponechání dítěte bez úpravy péče
 - požadavky schopnosti pečovat sám o sebe
 - požadavek nevystavení se nedostatku ochrany nebo nebezpečí
- důvody selhání nuceného umístění dětí
 - zejména ignorování vůle dítěte

- více a méně preferované formy úpravy náhradní péče o dítě
- oddělení rodičů, v případě, že důvodem bytí na ulici jsou „rodiče na ulici“
- právo dítěte na přiměřenou životní úroveň
 - povinnost přistupovat k řešení otázky z pohledu zájmu dítěte
 - podpora rodičů a jiných pečovatelů
 - přiměřenost bydlení
- specifika dětí se zdravotním postižením
- specifika dětí užívajících alkohol, drogy a jiné omamné látky
- eliminace násilí páchaného na dětech
- zákazy dětské práce
- dopady na činnost OSPOD a sociálních pracovníků
- sociální služby pro děti ulice

5. Diskuse a závěr